

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentul de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 300 Lei
Pe 6 luni . . . 180 Lei
Pentru străinătate 900 Lei

Unitatea

Foarte bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Căile Proniei

(+). Traiul omului pe pământ e călătorie în noapte. Ii poartă însă grija Cel de sus clipită de clipită, și oricâte primejdii îl vor pândi pe cel drept, îl va scoate Domnul din ele. Iar relele ce se vor abate asupra lui îi vor sluji spre bine. Așa ne învață Scripturile de praznicul Nașterii Preasfinte, și așa este.

Irod cel fărâdelege caută Pruncul Sfânt să-l ucidă. Și câte mijloace nu-i stau la îndemână! Părintele ceresc însă veghează din slăvile de sus asupra celui primejdii, și-l vestește pe Iosif de ce gânduri îl frământă pe tiranul ce pângărește scaunul lui David. Așa că Hristos scapă. Dar urgia urzită de Irod rămâne, și mulți îi vor cădea jertfă. — Ca să zărească în rândurile mucenicilor preamăriți de Mireasa Domnului până la sfârșitul veacurilor.

Tatăl crescător al Fiului lui Dumnezeu capătă porunca să ia Pruncul și pe mama lui și să fugă în Egipt. Poruncă din cale afară umilitoare. Egiptul trezia doar în inima oricărui evreu cele mai dureroase amintiri ale istoriei lor naționale. Și mai era și o țară unde lumea se închina idolilor. Dar cu toate acestea Părintele luminilor aci voia să petreacă Familia Sfântă până-i va da alte îndrumări. Și dreptul Iosif se supune fără cârtire și fără zăbavă. Deși drumul era lung, anevoios, neunoscut și plin de primejdii, iar la capătul lui pe cei trei drumeți nu-i aștepta nici casă primitoare, nici fețe zimbătoare. Ei au îndeplinit însă o poruncă sfântă, cu toate că neînțeleasă, și știm că binecuvântată a fost purcederea lor. Egiptul a devenit cea dintâi răsadniță a pustnicilor și a monahilor, odrăslind nenumărate flori pentru grădinile raiului.

Gândul rău nu înfăptuiește ceace urmărește. Isbânda, în cele din urmă, e numai a Domnului, care și răutatea Satanei și a uneltelor lui o știe folosi spre binele celor buni și spre mărirea sa. S'a stins Irod în chip jalnic și în blestemele unui popor întreg, și a rămas Isus să-și vestească Evanghelia, să-și întemeieze Biserica, și s'aducă omenimei darul mântuirii. — Știm că e pus gând rău și Bisericii noastre. Nestrămutată ne este însă credința că Irozii ce ne cobesc pierirea vor trece 'n întunerecul ce-i așteaptă fără să-și vadă visul cu ochii, iar Biserica noastră, ca Pruncul din ieslea Viflaimului, va continua să trăiască împlinindu-și rosturile ce are în sânul neamului nostru.

„Stai acolo, până volu zice ție“. Așa sună porunca dumnezeiască. Multe sunt situațiile grele, neplăcute, chiar chinuitoare. Dar dacă ne este rânduit să trăim în ele, fără să le putem schimba, trebuie să ne plecăm în fața voinței celei preainalte și să ne dăm silința să formăm lumea noastră launtrică de așa, încât să ne simțim aci bine, în atmosfera harului și în tovărășia Treimei. Ca Sf. Familie în Egipt.

Hristos pe pământ, înălțați-vă

de prof. SIMION I. CRIȘANU

Prin haosul de desnădejde și ură, peste urletul sinistru al taberelor prinse în hora nemiloasă a prăpădului fără seamăn, în împărăția lumii împietrită în rele, răsună iară duiosul glas al crainicilor cerești: „Mărire întru cele de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bună învoire“... Mesajul de pace al cerului se vestește lumii chinuite de patimi dar insetate de Adevăr și Pace — an de an, la fiecare aniversare a Intromenirii Fiului lui Dumnezeu.

Depozitara tainelor dumnezeiești, Biserica, în accente de pură poezie vestește misterul, credincioșilor ei: „Hristos se naște, măriți-L; Hristos din ceriuri, întâmpinați-L; Hristos pe pământ, înălțați-vă; cântați Domnului tot pământul și cu bucurie lăudați-L, că s'a preamărit..!“ Această cântare dela Catavasi compendiază întreg tratatul de Soteriologie.

Ne invită Biserica, să-L întâmpinăm preamărindu-L pe Intromenitul Dumnezeu-Cuvântul, pe prevestitul profeților, Emanoil — și această preamărire să fie expresia curată a sufletelor noastre chinuite de așteptările veacurilor fără lumină și fără căldură.

Dar Biserica se oprește mai ales asupra unei expresii care închide în haina vorbelor ei modeste, toată excelența creștinismului: „Hristos pe pământ înălțați-vă..!“ Dom Columba Marmion, în limbajul său mistic exprimă acest adevăr, așa: „Hristos s'a făcut om, ca pe om să-l facă Dumnezeu; îndumnezeiți-vă..!“

Excelența creștinismului nu constă în aceea că Hristos a venit între noi, ca să ne redea viața divină pierdută prin păcatul strămoșesc, nici chiar în aceea că a pățimit și a murit pe cruce ca să ne răscumpere. Cel mai sublim act al lui Isus este că ne-a divinizat, altoindu-ne pe El, a făcut din noi și din El o singură ființă — unită într-o legătură mistică: Corpul mistic.

Intruparea și Răscumpărarea sunt două capitole grandioase din economia divină, dar cel mai frumos capitol îl formează fără îndoială: Incorporarea.

Planul inițial al mântuirii era frumos și simplu. Dumnezeu și omenirea erau cei doi termeni, cele două realități obiective ale acestui plan. Dumnezeu l-a creat pe om, și l-a înzestrat cu daruri naturale, preternaturale și supranaturale. Nu era nici un intermediar în opera redemptivă. Intervenind însă păcatul, planul acesta s'a zădărnicit pentruca un altul mai sublim să-l înlocuiască. Aceasta o exprimă admirabil Liturgia apuseană în cuvintele: „Deus qui humanam naturam mirabiliter condidisti et mirabilius reformasti..!“

În planul al doilea avem o a treia realitate implicată în opera mântuirii: Hristos.

Dumnezeu-Cuvântul s'a coborât din sânurile Tatălui și intromenindu-se prin Spiritul Sfânt

din sânziurile Preacuratei Fecioare, s'a făcut asemenea nouă: „Chip de rob luând, întru asemănare omenească făcându-se..“ Deplin Dumnezeu și Om deplin, acest Om-Dumnezeu este singurul și unicul depozitar al vieții divine, al acestei vieți harice din care va trebui să se adape omenirea zbuciumată, în drumul spre împărăția Luminii: „Eu sunt Viața“. Deci pentru a te înălța, pentru a te mântui, pentru a te îndumnezei, trebuie să te apropii de El, să fii altoit pe acest Pom al Vieții, pe această Mistică Viță amintită așa de des în Evanghelie.

Dumnezeu și Omenirea sunt cei doi poli ai noului plan, dar între ei — umplând abisul cu meritele lui infinite — stă „Mijlocitorul divin“ Hristos, prin care totul trebuie să treacă: tot ce vine din ceriu și tot ce merge spre ceriu. — El este adevăratul Pontif al sufletelor noastre — puntea de legătură între noi și Tatăl lui și al nostru.

Și prin faptul că Dumnezeu-Cuvântul s'a întrupat, adică a luat natură omenească și a unit-o naturii sale dumnezeiești în persoana Cuvântului, a făcut oarecum întreaga omenire partașă ființei sale, parte integrantă a persoanei sale divine. Hristos individual, persoana istorică este fiul Mariei și fiul Tatălui, dar de când Hristos e Hristos, trebuie considerat complex, întreg. *Christus totus*, cum îl cheamă Sf. Augustin, nu este numai persoana istorică prinsă în paginile Evangheliei ci: *Hristos plus noi creștinii*. Numai în această lumină putem descifra sensul cuvintelor lui Isus: „Eu sunt viața, voi mlădițele. Rămâneți întru mine și eu întru voi. Cine rămâne întru mine, multă roadă aduce... Fără de mine nimica nu puteți face..“ (10, XV, 4-6).

Acest adevăr l-a primit prigonitorul Saul, viitorul Apostol al neamurilor, de pe buzele lui Hristos — când trecea pe drumul Damascului — l-a trăit din plin și l-a propovăduit cu tot focul sufletului său tuturor creștinilor, prinzându-l așa de plastic în asemănarea Corpului mistic. Hristos și creștinii formează un corp: Corpul mistic; capul este Hristos iar mădulele creștinii (1 Cor. XII 12-27). Doar glasul de pe drumul Damascului răsună clar: „Eu sunt Isus pe care tu îl prigonești“...

El, Isus, e primul născut între frați, fiul lui Dumnezeu după natură — „Dumnezeu adevărat, din Dumnezeu adevărat, lumină din lumină —“ iar noi frații lui și fiii lui Dumnezeu după dar, pentru meritele lui. Și primul pas spre această unire, spre această conviețuire cu Hristos e: „Credința“ în Dumnezeu și în acest Christ Răscumpărător și Mijlocitor între noi și Dumnezeu: viețea și învierea noastră! „Aceasta este viața de veci: să te cunoască pe tine Dumnezeu adevărat și pe care l-ai trimis, pe Isus Christos“.

Botezul apoi, e acela care cimentează

Cuvinte Arhieresti

I.

I. P. S. VALERIU TRAIAN indeamnă la jertfire de sine și milostenie

această legătură cu Cristos dându-i toată trăinicia supranaturală. Un nou principiu de viață introduce în noi acest sacrament al inițierii creștine, o nouă creație de viață operează în noi. Din „fiii mântiei” și dușmanii lui Dumnezeu, devenim: *fii ai luminii, fiii lui Dumnezeu și moșteni ai împărăției cerești*. Aceeași sevă dăătoare de viață, aceeași viață dumnezească circulă în via și în mlădițe, în El și în noi. Același flux vital animează întreg Corpul mistic. Incepe așa, simbioza sfântă a îndumnezeirii noastre... Avea dreptate Apostolul spunând: „Christi facti sumus”, iar uriașul din Hippo se întrece pe sine comentând aceste cuvinte: Am devenit ai lui Hristos cu „Christus facti sumus (Am devenit — suntem — Hristos)”. Și tot același Apostol spune: „Vivo ego, iam non ego, vivit vere in me Christus” (Trăiesc, da, dar nu mai sunt eu care trăiesc, ci trăiește în mine Hristos). — „Christianus, alter Christus”, spunea nefericitul Tertulian. În fiecare creștin Hristos continuă să-și trăiască viața. În el Hristos gândeste, voiește, iubește, suferă, muncește. Și aceasta este sfințenia creștină, acesta este darul Crăciunului nostru.

În lumina acestor adevăruri care au revoluționat lumea, au creat sfinții și mucenicii, viața noastră a botezașilor capătă o explicație nouă, o orientare decisivă spre culmile înșorite ale sfințeniei, spre orizonturile imaculate ale desăvârșirii.

Și aceste adevăruri vivificatoare le compendiază Biserica în cuvintele Catavasiului dela Crăciun: „Christos pe pământ, — înălțați-vă...” Cu glas duios de Mamă bună, ni le reamintește în fiecare an, legându-ne viața în mireasma lor divină și picurându-ne în suflete roua sfântă a harului ceresc, pe aripile căruia viața noastră să urce treptele vremelniciei spre împărăția fără de sfârșit a Fericirii, redobândită de Cel născut în ieslea săracăcioasă din Viflaimul Iudeii.

Exerciții spirituale. Membrele tagmei terțiare asumptionsiste, și altă lume cucernică, s'au pregătit de Nașterea Domnului prin binefăcătoare deprinderi sufletești la Casa Domnului din Blaj. Cuvântările de zidire sufletească în aceste zile de reculegere le-a ținut P. Cuv. Sa Păr. arhimandrit Adhemar Merckx, superior asumptionsist.

[...] Fără îndoială, că voia preasfântă a lui Dumnezeu este, ca toți oamenii să se reculeagă în aceste zile de încercare, să se ispitească, să-și lege ranele, și să-și deslege cătușile grele ale păcatelor. Negreșit că preamilostivul Dumnezeu prin bubuitul tunurilor și explozia bombelor, prin cutremurile de pământ nemai pomenit de mari și dese, prin vaietele și suspinele femeilor și ale pruncilor, precum și prin toate lipsurile și durerile amare cari sunt strâns legate de război, ne grăește, cum a grăit de demult poporului ales, când a dat cele zece porunci între tunetele și fulgerile cari s'au descărcat din norul ce a învălț muntele Sinai. Iar sărbătoarea Nașterii Domnului ne reamintește că Isus, luând trup omenesc, nu și-a ales ca adăpost vreun palat, ci o peșteră părăsită, iar ca leagăn în loc de perini moi și mătăsuri, o iesle, și așa cu pilda vieții Sale a arătat, că nu plăceri trupesti trebuie să căutăm pe acest pământ, ci prin deprindererea virtuților și mai ales, prin arătarea recunoștinții și a dragostei adevărate față de Dumnezeu și față de aproapele nostru, trebuie să ne pregătim calea pentru fericirea vecinică.

[...] Și cum Isus s'a născut ca să pătimească și să se jertfească pentru noi și să moară și să-și verse preaprețiosul său sânge pentru mântuirea noastră, umilindu-se până la moartea de pe lemnul crucii, așa sărbătoarea Nașterii Domnului trebuie să ne reamintească, că și noi ne-am născut, ca prin viața aceasta pământească să împlinim toate poruncile lui Dumnezeu, nu după placul nostru ci așa cum ne învață Maica noastră sfântă biserică. Și cum strămoșii noștri prin călcarea poruncii lui Dumnezeu au pierdut Raiul, așa noi prin plinirea poruncilor lui Dumnezeu să ni l recăstigăm.

Apropiindu-ne de ieslea în care zace

Isus Mântuitorul lumii, să ne întoarcem ca și Păstorii „mărind și laudând pe Dumnezeu pentru toate”. Și dacă în mărturisire am lua știre dela Preot că calea pe care am umblat nu e bună, să facem ca și Magii dela răsărit și să pornim pe altă cale, pe calea care duce la fericire, pe calea pe care ne-o deschide Isus prin întruparea sa, pe calea dragostei adevărate a lui Dumnezeu și a aproapele nostru. Să facem ca Văduva din Sarepta care zicea că, dacă e să mor de foame, e tot atâta dacă voi muri cu o zi mai înainte, și a împărțit cu Prorocul ultima bucată de pâine, și Dumnezeu a răsplătit-o pentru mila aceea de nu i s'a gătat făina din ulcior trei și șase luni, cât a ținut foamea.

Să nu ne uităm de Frații noștri cari stau în gerul acesta la hotare să oprească pe cale fără de Dumnezeu să năvălească asupra Țării noastre, asupra comunei noastre și să ni-o devasteze și să ne distrugă casele și toată averea noastră.

Să nu ne uităm de invalizii cari și-au jertfit integritatea lor trupestă pentru binele nostru. Dar mai ales să ne îngrijim de pruncii, ai căror părinți și frați mai mari sunt duși în război. Să privim la Preacurata Fecioara Maria și la Sf. Iosif, cu cât drag se îngrijesc de micul Isus, și suferă chiar și exiliu și frig cu El în Egipt, ca să-l scape de furia lui Irod.

Nu uitați că pruncii, ca mâine vor fi ai aceluia cari i-au îngrijit și crescut și cari s'au ocupat cu ei. Să ne întărim în credință prin crucea și suferința pe care micul Isus deja la naștere a luat-o pe umerii săi cei sfinți, ca pentru nimic nu vom mulțumi odată așa de ferbinte bunului Dumnezeu, ca pentru suferințele pre cari ni le-a trimis, dacă le vom suporta după voia Lui cea preasfântă și să ne rugăm cu Psalmistul: Doamne Dumnezeul nostru: „Veselește-ne pe noi după zilele acelea în cari ne-ai umilit, după anii în cari am văzut rele”. (Ps. 89, 15).

FOIȚA „UNIRII”

CRĂCIUNUL

Crăciun, popas pe drumul nenumărator plângeri,
Nostalgică chemare, răscolitor ecou
Al cântului credinței străvechii și veșnic nou
Cu fâlfâiri de aripi și joc frumos de ingeri...

Așa te port în suflet, curată moștenire
A anilor ce'n preajma Măicuței au apus,
In scumpa legănare a vieții lui Isus,
Intromenit să scape pierduta omenire...

Icoana ta curată mi-a luminat cărarea
Vieții, prin pustiul întunecat și trist —
Trăiam sublima jertfă și dragostea lui Christ
In care ca ntr'o mare m'a cufundat tertarea...

Crăciun, popas în valea nenumărator plângeri
Cerească poezie, răscolitor ecou —
Al dragostei divine mister deapururi nou
Tu ni-l vestești prin veacuri, în cânt curat de ingeri...

TRAIAN RĂMLEANU

Școala activă la porțile filosofiei lui Kant

Z-lele trecute, un cunoscut din Capitală mi-a călcat pragul și, din vorbă în vorbă, am ajuns la școala activă. Preopinentul meu a

declarat pur și simplu că e prozaică, vulgară, trivială. A spus, că e o școală, care vrea să ne reducă la pâne, la varză și la ceapă.

Am răspuns, că nu mă surprinde aserțiunea, mai mult, îmi pare bine că mi-am identificat potrivnicul. Oricând se poate face dovadă, că nu este pedagog, care să nu fii îmbrățișat doctrina școlii active, nu este minister, care să nu fi adoptat școala activă. Toți slujitorii școlii doresc să o vadă instăpânită și totuși domnia ei întârzie, fiindcă, așa se vede, mai are piedeci de înlăturat.

Am spus că d-sa, trăind în Capitală, se învârte într'un cerc intelectual închis, în jurul unor probleme unice, că în acest cerc nu intră adieri de brazdă întoarsă și nici vaerul necesității. Știu — am continuat — că abstracțiunile vă fac plăcere, pentru că vă ofere puncte lesnicioase spre speculație, spre contemplare, dar aceasta e desprinsă dela pământ, e subtilă, poate superficială, dacă nu chiar falsă și de aceea vă apare pânea prozaică și școala activă de condamnat.

Imi dau seama, care este sorgintea acestei atitudini de a pluti în abstracțiuni. Kant declara în dedicația volumului: *Critica rațiunii pure*, către baronul protector de Zedlitz, că „îi place viața speculativă”, dar în țara noastră a râvni după un ideal de viață speculativă e o primejdie, pentru că duce la abstrac-

țiuni, acum, când este mult de creiat pe teren.

Interlocutorul meu a sărit ca ars de pe scaun și mai ales a anunțat cu multă hotărâre în glas:

— Vom fi cu Kant până la sfârșit!

— Și eu nu sunt acela, care voi putea face mutații lui Kant, — am răspuns cu modestie. Vreau numai să-mi apăr școala mea activă, care combate abstracțiunile cu toată puterea de care dispune și cu toată hotărârea de care e înfulețită. În lupta sa, școala activă a ajuns până la porțile filosofiei kantiene, unde o fatalitate inalienabilă îi ordonă să-și tempereze avântul și să-și scuture iluzia.

El: Kant reprezintă intelectualismul.

Eu: Intelectualismul, asemănător celui din școală, e fals. Îi trebuie proptele din multe părți ca să nu se prăbușească, fiindcă a de generat în „un bazar de cunoștințe risipite și nearmonizate” cum îl definește instrucția ministerială Nr. 232,082 dela 24 X. 1942.

Să ilustrăm abstracțiunea în școală cu un exemplu. Elevul e îndemnat să învețe formula chimică a săpunului, cu scopul de a cunoaște și de a contempla în abstract fenomenul natural al combinării corpurilor. Aceasta din pură desfătare a rațiunii, nici de cum, ca la timpul său să producă săpun de calitate. Treaba aceasta din urmă o fac alții și abstracțiunea ne-a împărțit în noi și ei. Dacă e vorba

II.

Preasf. IOAN al Lugojului stăruie pentru respectarea dreptului fiecăruia

[...] Poate nici odată n'a dorit lumea așa de mult să i-se vorbească de pace ca în zilele noastre. Ca să nu zic vorbe în vânt, m'am gândit, că îmi îndeplinesc slujba de apostol, când întreb pe însuși Spiritul adevărului, pe care anume l-a trimis Fiul lui Dumnezeu în lume ca să ne învețe toate adevărurile. Deci dela acest Spirit al adevărului să învățăm ce este pacea, și cari sunt pricinile, pentru cari nu o avem.

Scoatem deci învățătura din Sfânta Scriptură, care este scrisă de Spiritul Sfânt; și, cum zice Sfântul Ioan Gură de aur, este o baie sau mină de aur.

Aceia, cari ascultă la radio, ori citesc în gazete cuvântările, pe cari le ține Preafecititul Părinte Papa Piu al XII-lea în anii din urmă, foarte adese ori au auzit din gura Ce-luice ține locul Domnului Christos pe pământ, că numai dreptatea poate aduce pacea în lume. Aceste vorbe le-a scos Sfântul Părinte din prorocul Isaia, care zice: „Și vor fi faptele dreptății pace și va avea dreaptă odihnă, și fi vor nădăjduind până în veac“.

Dela strămoșii noștri Romani a rămas o vorbă foarte înțeleaptă: „Dă-i fiecăruia ce i-se cade. Dacă tot omul ar da fiecăruia ceea ce i-se cade, și popoarele n'ar lăcomi la ceea ce nu le-a dat Dumnezeu lor, și n'ar căuta să ia cu puterea armelor averile altor neamuri, ci ar face schimb cinstit: toate popoarele din lume ar putea trăi în pace, cum așa de frumos spune Spiritul Sfânt la Isaia: „și vor avea dreaptă odihnă și vor fi nădăjduind până în veac“. N'a fost odihnă viața lui Cain care a omorât pe fratele său; și nu va fi odihnit și liniștit nici un om și nici un popor, care, pentru ca să poată jefui pe alții, îi bate și-i omoară. Să nu creadă nimeni, că dreptatea e de partea celui mai tare. Celor ce fac nedreptate le sună cuvintele Mântuitorului: „Viermele lor nu moare“, sufletul lor nu va fi liniștit.

Să nu ne amăgim, Fraților, nu războaiele, prin cari cauți să iai dela altul ceea ce

i-a dat Dumnezeu lui, vor ridica și îmbogăți popoarele. Doar spune Spiritul Sfânt în Pildele lui Solomon: „Impăratul drept ridică țara, iar bărbatul cel fărădelege o strică“.

Biblia noastră românească în foarte multe locuri urmează pe cea latinească a Sfântului Ieronim, care în acest loc vorbește și mai aspru: „bărbatul lacom strică toată lumea“. Vedem acest lucru cu ochii noștri, cum toate popoarele se înlează la luptă, și nenorocirile se țin lanț peste tot rotogolul pământului.

Lăudat să fie Dumnezeu, că nouă Românilor nu ni-se poate imputa acest lucru; căci noi ne apărăm numai neamul nostru și căutăm să avem numai pământul, pe care a așezat Dumnezeu pe frații noștri de un sânge și de o limbă; noi nu lăcomim la pământul ce l-a dat Dumnezeu altora...

„Pe pământ pace oamenilor de bunăvoie“

Dumnezeu așa a contemplat viața pământescă a omului, dela început până la sfârșitul lumii, cum a început, prin părinteasca sa dispoziție, în viețuirea lui din paradisul pământesc. Nici o îmbolnăvire, nici o nemulțumire, nici o zguduire, nici o ceartă, nici o contradicție, nici o scârbă, nici o tulburare, nici o animozitate: nici din partea naturii înconjurătoare, nici din partea animalelor, nici din partea oamenilor, ei între ei. Munca, folosirea bunurilor naturale, a roadelor pământului, conviețuirea în familie, în societatea mare, servirea omului din partea animalelor: totul să decurgă în armonie, în liniște, în mulțumire, senin, cu blândețe, cu dreptate, în dragoste superioară, spirituală, încopcieloare în Dumnezeire. Și pe măsură ce oamenii se înmulțeau, — și paradisul pământesc era menit să se extindă în aceeași măsură, așa, că, atunci când oamenii „ar fi umplut pământul“, — și paradisul ar fi cuprins întreg pământul... Nu era stricăciune, nu era regres, nu era ceartă, nu era controversă, nu era să se nască neînțelegeri, nu vărsare de sânge, nu rănire, nu omucidere, nu moarte naturală, nu moarte silnică. Ci totul viață, bucurie, înțelegere și ridicare la viață supranaturală.

Evoluție spre perfecționare, spre spiritualizare integrală a omului, spre unirea cu Dumnezeirea. Viață lungă, activitate rodnică, plăcută, sfântă; — pace, fericire și nemurire!...

Acestea ni le-a destinat Dumnezeu, Creatorul nostru.

Evident, nu fără conlucrarea noastră. Dreptatea, legea morală nu permite nici nefericire, pedeapsă fără vină; dar nici răsplată, ridicare dela natural la supranatural, fericire, mulțumire, pace, fără merit, fără acțiune în direcția voinții aceluia care imparte, dela care atâră aceasta pace, această liniște, prevedere, mulțumire, fericire. *Atâta cerea dela noi Dumnezeu Creatorul și dătătorul păcii, al liniștii și mulțumirii: supunerea judecării noastre mărginite judecării lui nemărginite și a voinții noastre imperfecte voinții sale perfecte: bunăvoie.* Un act de prudență, un act dela sine înțeles, un act dictat chiar de pornirea egoistă a noastră numai. Totuși: n'a urmat omul această cale, această hotărâre. A cerut independență; a prefins, că-i ajunge cuminența proprie și țărnia de voință proprie; să-și aleagă el calea, pe care să meargă în general și felul de a acționa din caz în caz, în special.

El să-și determine fericirea, *el să-și aleagă* mijloacele. I s'a dat... A început cu speculă necinstită, materială, cu invidie, cu ucidere de frate; a continuat cu lene, cu furt, cu uneliri ascunse, cu abuzuri sexuale, cu răpiri la drumul mare, cu lăcomie, cu mânia, cu răsbunări, cu semeție, cu tiranie față de aproapele, cu aprindere, cu războaie, cu distrugeri în bunurile și viețile deaproapelui... *Adevărat, la animalism.* Nu numai voința i s'a diformat, dar și judecata l-a părăsit: adora ca pe creatorul său, plâzmuirile mânilor proprii și ca pe stăpânitoare și conducătoare: ființe neînsuflețite, ba chiar animale, a căror inferioritate și imperfecțiune era în toate zilele și în tot momentul în față-i, ușor de stabilit.

A fost chemat la realitate, a fost instruit, să-și revină. Totuși a perseverat în răfacire, în *reavoință*. A venit însuși creatorul, stăpânitorul, făcându-se om, să-l salveze, „făcând tot ce a putut face vici sale“. Tot în zadar... Pe însuși omul-Dumnezeu L-a înșăcat, L-a ucis. L-a respins și a două oră, după secole de răfaciri și suferințe, după înfricoșate războaie și în plină

de împărțiri sociale, acestea se fac după criteriile naturale, după aptitudini.

Abstracțiunea face din absolvenții academiei agricole, agronomi nu agricultori, cum e de dorit, și din absolvenții academiei comerciale se aleg funcționari, fiindcă teoretizarea științelor comerciale i-a îndepărtat de comerț.

Abstracțiunea a făcut din școală un dezastru, încât academicienii spun că „școala e bolnavă“, că „statul își cheltuie de geaba banii“, profesorii economiști zic că „școala seacă vitalitatea“ și mitropoliții, că „ucide“. Chiar oficial s'a declarat că „școala e în criză“.

E de mirare, după atâtea grele stigmatizări, de ce nu aruncă școala peste bord toate abstracțiunile? Și mai multă mirare produce faptul, că universitatea, după ce încălzește și hrănește la sânul său abstracțiunile, le impune liceului, care la rândul său le împrumută școlii primare, ca să se împărtășească de ele și mie i țărănuși. Cum ar putea ei trage brazdă cu plugul și cu coasa fără să știe deosebi în propoziție atributul de predicat?

Explicația s'a dat de mult timp. Cunoștințele abstracte aduc „pâne și onoruri“ (Fichte), ¹⁾ „obținerea de avantagii“ (Herbart). ²⁾

Pedagogul român, C. Narly, examinând interesul elevilor în școală, găsește că e o

lipsă totală de interes. În consecință, pe bază de legi psihologice, învățământul ar trebui în întregime răsturnat. Dar d-sa îl sprijină inventând *interese indirecte*, deci în afara învățământului, cum ar fi: ambiția, emulația, dorința de a păstra simpatia profesorului, ¹⁾ cum am zice niște amăgiri egoiste, când drumul drept al școlii active, presărat cu interesele elevului, e ocolit.

El: Și toate acestea se pun în sarcina lui Kant?

Eu: Kant a fost creator. Noi n'am urmat învățămintele, ce le da studenților: de a învăța a gândi, iar nu gândiri. Gândirea abstractă a lui Kant a favorizat și estins intelectualismul pur, dar noi l-am dus în școală și am făcut din el metodă de educație pentru mulțime. ²⁾

Kant a plecat dela critica rațiunii, într-o lungă elaborare de *concepte*, care s'au împletit în *idei* ascendente până la *absolut*. Dar nu rațiunea e principala forță omenească. În acțiunile oamenilor domină *necesitatea*, ca un continuu imbold pentru împlinirea trebuințelor trupesti și sufletești.

1) Pedagogia generală, pag. 290.

2) Fără îndoială, marii propri etari, cari și-au încredințat copiii pentru educație lui Kant și lui Herbart, bine au socotit că contemplarea e o formă plăcută de viață, însă odraslele lor aveau asigurări de existență mult anticipate.

Necesitatea

Este rațiunea liberă?

Nu, rațiunea e o funcție, care se supune comandamentelor superioare.

Necesitatea comandă rațiunea, imaginează mijloace de împlinirea trebuințelor noastre și trupesti și sufletești.

Kant, fiind celibatar, se interesa personal la bucătărie despre compoziția și gustul bucatelor, ca să fie bine serviți oaspeții săi cu care avea plăcerea să susțină convorbiri academice. Presupunând că printr'un cataclism oarecare, alimentele gastronomice ar fi lipsit de pe piață, rațiunea nu și-ar fi putut îndrepta critica spre absolut și necesitatea ar fi îndreptat miezul discuției spre carne, ouă, frișcă, pâne; prozaice, ce e drept, dar sănătoase și intelectualismul nu ar fi suferit o iotă. Aceste hidrocarburi, de când au început în firicelul de iarbă și au trecut prin fabrica de carne, de ouă, de lapte, până au ajuns să liniștească, să însenineze valul vieții infometate și să zidească celule în corpul nostru, merită studiu amănunțit.

Am simți pe Dumnezeu mai aproape de noi când ne-ar aduce chimistul în eprubetă toate elementele constitutive ale morcovului și tot nu e morcov, fiindcă îi mai lipsește ceva vital, ceea ce nu cunoaștem azi, fiindcă simțurile nu ne sunt destul de dezvoltate și

1) Cuvântarea II-a.

2) Prelegeri pedagogice. § 59.

fierbere de nepăciuire, — ca și la început. — Cei ce L-au primit și sunt organizați în societatea întemeiată de El, sunt în minoritate. Ba și minoritatea aceasta s'a dezbinat; combate și ea, regrupată în mai multe secte, mai mult în sinul său, decât față de majoritatea rămasă idolatră, contrară, cu din adinsul, Cuvântului întrupat...

Mai vin apoi opiniile grosolane ale lui Renan, Voltaire, Marx, Engels, Nietzsche; propaganda subversivă a talmudiștilor iudaici — iudaizanți „făciunoșii, liberucuetătorii, pozitivisti”... ca haosul să fie iarăși complect... Căpetenii și conducători de popoare, corporații și ministere crează sisteme de guvernare a națiunilor și țărilor în baza și conform grosolanilor vestite, susținute și preamărite prin volumele scrise de ei. Resping, cum au respins povățuirea a însuși Domnului lumii întregi, — și glasul de părinte — și povățuirea, locșitorului său de pe pământ. Lumina e aprinsă — cea adevărată — și nu e pusă sub oboroc, ci pe masă, în mijlocul casei, în cetatea eternă; o văd toți; îndreptarul voinții, povățuitorul rațional, logic, absolut moral și documentat e în văzul și auzul tuturor; arată calea cea adevărată, spre pacea, mulțumirea, liniștea, fericirea dela început menită omenimii, de Părintele Creator, cum arată timpul, arătătorul unui ceas. *Numai bunăvoințe, numai sinceritate, numai obiectivitate, numai plecare în fața adevărului mai restează din partea oamenilor și în deosebi din partea conducătorilor lor.*

Dar chiar aceasta lipsește!! Așa, lipsind condiția, nu-i mirare, că lipsește răsplata condiționată: certe, procese, bătăi, războaie, distrugerea reciprocă a vieților și a ostenelelor de secole, culturii și civilizației; atrocități nemai-auzite și nemaipomenite nici pe vremea lui Nero, nici pe vremea lui Draco, nici pe vremea lui Nabuchodonosor — nici chiar între animale... Nu ființe raționale, nu cunoscători ai creștinismului acționează, pare-se, ci: câni, figrii, hiene, fiare!!...

Dar' până când o, omule!? Oprește, reflectează și te întoarce!! Nici o națiune, nici o corporație, nici o fracțiune de țară, ori de sectă religioasă, să nu rămână, să nu mai persiste în reauavoință, în încăpăținare, în rătăcire! Numai una din atâtea nenumărate, de va rămânea, de se va încăpățina în finuta veche, blestemată, scâlciață — răul nu va conțeni, pacea nu va veni...

nu am inventat aparate care să ni le prelungască.

Rațiunea impune școlilor un program, care poate începe cu proprietățile triunghiului isoscel, necesitatea preconizează un program, care începe cu... laptele. Noi vedem în acest element de viață un simplu fapt prozaic, vulgar, deși poezii îl cuprind în metafore. Apariția laptelui e un fenomen tot atât de important ca și un răsărit de soare. Când îl intuim, îl luăm în mâni, îl pipăim ca pe un elixir al vieții. Omului nomad sau civilizat îi dă încredere în viitor și siguranța zilei de mâine. Laptele e un element al vecinicii. Cam astfel ar prilejui o spiritualitate, care de mult a început în rândurile neamului nostru.

Umbrele inserării cuprind din ce în ce piciorul muntelui. Soarele poleește în oglinzi frunzele de pe jos care fac unghi cu razele aurii, pe când tălăngile oilor își pierd sunetul printre brazi. E o sară liniștită de început de August cu cerul instelat. Pe firmament un meteorit aprins își frânge echilibrul și cade în cenuse. Bacii stâni, după ce a mai aruncat câteva vreascuri sub nămăliga, care fierbe în clocot, apăsând cu mâinile laptele în ciubăr, să se aleagă cașul din zăr, reia povestea „Mioriței” și a ciobanilor transhumanți. Un

Să rugăm pe Dumnezeu, noi cei ce am reflectat și ne-am întors, ca tot El să intervină, cu harul său, cu mult-mulț har, *ba chiar nemijlocit și numai decât*, să înduplece cu blândețe și părintește pe toți și toate, să se oprească, să reflecteze și să se întoarcă. Și așa, să se schimbe și nefericirea și starea noastră vrednică de plâns!!
Doamne mântuiește-ne, că perim!!...

Cornel Andrea

Fiți milostivi! Dela cârma Reuniunii Mariane de femei, *d-na Livia Boilă* a trimis tuturor organizațiilor marianiste, de prasniciul Nașterii Domnului, caldele rânduri de îndemnuri creștine, pe care le aducem și noi în celea ce urmează:

... Timpul era împlinit pentruca nesfârșita dragoste Dumnezească să-și înceapă opera sa de mântuire a sufletelor. Lumea, valea lacrimilor, zăcea în umbra deasă a păcatelor, iar idealurile adevărate nu se puteau naște din țărână, cătușile spiritului erau nedeslegate...

Primul tabernacol era deja zidit în trupul Neprihănitei Fecioare din Nazaret. Sufletul Ei străbătut de umilință primea cea mai înaltă misiune ce s'a dat cuiva vre-o dată, legată de cea mai adâncă durere care a străbătut vreodată, inimă de om.

Acest miracol al iubirei Dumnezești, care a dat trup omenesc însuși Fiului lui Dumnezeu, ne-a învrednicit în așa măsură, încât nu este de ajuns o viață întreagă ca să ne prosternem la picioarele tronului ceresc spre a-i mulțumi după cum se cuvine. Este prea puțin să credem din tot sufletul ca să ne arătăm recunoștința noastră. Pe lângă armele credinței, a dragostei și a nădejdei ne-a mai lăsat Mântuitorul și altele prin cari putem cuceri cerul: Faptele bune! Ce ar fi rămas cuvântul și învățătura Mântuitorului nostru Isus Hristos fără nenumăratele Lui fapte și fără strălucitoarele Sale minuni?

Dar nici acestea n'ar fi fost destule pentru a susținea edificiul nou al credinței creștine. Acestora s'a mai adăugat greaua sarcină a suferințelor celor mai crunte pe cari le-a îndurat Cel Restignit. Suntem creștini? Se pune întrebarea: vrem să ajungem la Hristos? Dacă vrem, cum să ajungem la El, pe ce cale să mergem? Biserica ne răspunde: prin pilda sfinților ei, prin credință și prin desăvârșirea spiritului.

In clipele noastre de rugăciune, credința

fiacău ce ascultă, atins de afectivitate, o povestește în versuri, altul îi dă sunet din fluier, Grigorescu îi dă culoare. Așa, de lângă lapte și cu prilejul derivatului lui, a început poezia, doina, plastica, un drum de formă tot mai mult mărite.

Substanțele care întrețin viața, dacă ni se par vulgare, ar putea fi nobilitate la propriu și la figurat. Pânea vulgară simbolizează trupul Domnului, dela acest simbol a purces, pentru o jumătate de lume, o nouă spiritualitate a unui Nou Testament. Si să nu mergem mai departe dela Biblia, cea atât de aproape de noi, Pildele Mântuitorului au conținut de adevăr etern sub forma prozaicelor seminte, vulgare și vițe de vie și a trivialei oaie. Vieța noastră, zădarnic le-am nesocoti, e indisolubil legată de ele.

Educatorul simțind necesitatea lor ține să și-le asigure pentru sine și familia sa, ca să reia înaintea elevilor abstracțiunile. Cu ce drept? Din constrângerea ce o exercită tradiționalul program de abstracțiuni, care se cer reproduce la infinit, încât îi este lehamite omului să le mai asculte.

(Va urma)

Toma Cocișu

ne ridică pe aripile ei fără greutate până la Dumnezeu; însă scara perfecționării zilnice a fiecărei treaptă unde ne așteaptă îndatoriri, ispite, suferinți. Isus însă e aproape, el ne dă un mijloc de a înfrunța propriile dureri. In tot alături săraci orfani, bolnavi, goi și întemnițați, Isus își întinde brațele și ne cere ajutorul. Să îi auzim glasul pătrunzător care ne roagă, ne poruncește și ne amenință. Să eșim din găoacea strâmă a egoismului, să nu ne întoarcem fața dela Hristos întorcându-ni-o dela cei lipsiți!

Să apropie timpul sfânt al Crăciunului știm că un Împărat vine pe pământ, știm că acest Împărat respinge orice strălucire și mărire deșartă, primește însă cu bucurie florile virtuților. E foarte greu să i-le aducem pe toate. Trebuie să recunoaștem că suntem „săraci”. Să alegem însă virtutea cea mai dorită de Isus, care e mila față de aproapele.

Să fim darnici, să deschidem inimile, casele, grânarele și cămările, să împărțim puțin sau puținul ce ni l-a dat Dumnezeu aceluia care sunt lipsiți și sunt în suferințe!

Pe lângă blândețe este și dărnicia o calitate proprie a poporului român. Să fim darnici din puținul pe care-l avem fieștecare și pentruca să dovedim că suntem buni Români. — Peștera din Viflaim stă deschisă și așteaptă darurile noastre!

Steaua credinței lucește atât de minunat, arătându-ne calea“.

Taina cea mare

Înruparea Fiului lui Dumnezeu este și rămâne o mare și nepătrunsă taină. Zădarnică va fi încercarea minții omenești — în aceasta prăvință — ori cât de luminată ar fi, totuși e mărginită.

Duhul rău al vremilor însă, nevoind să supună rațiunea, credinții, a încercat și încearcă se sdruncine această taină plină de nespuse mângăere, pentru suflet, în general.

Și nu e nouă încercarea, căci doar și sf. Ioan advertisează pe contemporanii săi scriindu-le în ep. I. 4, 1—4: „Iubiților, să nu credeți la tot spiritul, ci să cercați spiritele de sunt dela Dumnezeu, căci mulți proroci mincinoși au eșit în lume. Intru aceasta se cunoaște spiritul lui Dumnezeu: tot Spiritul carele mărturisește pe Isus Hristos, ca venind în trup, dela Dumnezeu este...”

In același gând scria și sf. Efrem: „Ori cine va încerca să scormonească, această marea taină, se va clătina și va fi cuprins de nedumerire, de îndoială, cel care o va disputa, va pierde, cine va vrea să o cuprindă cu rațiunea, va rătăci“.

Ori ce filosofare deci, n'ajută, dimpotrivă se va face ridicolă, căci cea mai înaltă și sublimă filosofie este *Credința* („Un Domn, o credință...”) Singură credința poate contempla, în adâncul sufletului, măreția acestei taine, care pentru sufletul curat și nevinovat cuprinde tot ceiace îl mulțumește și ferește pe deplin. („Fericirii cei săraci cu spiritul“).

Făgăduința dintru început a Tatălui nu s'a șters de tot din amintirea sufletului omului, ci s'a păstrat în „coștient” sau „subcoștient”. Dumnezeu Tatăl n'a lăsat să se destrame ca aburul, ci din când în când a trimis câte o rază cerească, să lumineze și celor din latura și umbra morții. Taina aceasta s'a făcut pentru om, nu pentru un popor sau națiune, ci pentru om, așa cum l'a creat Tatăl, iar Fiul Omului n'a venit să piardă ci să mântuiască.

Unii istorici vechi spun că împăratul August, ar fi dat, pe vremea nașterii Mântuitorului, un edict, prin care a ordonat să nu i-se mai

zică Domn sau Stăpân, deoarece după profețiile Sibylelor, acum are să se nască adevăratul Domn...

Înfămplarea s'a petrecut astfel: Pe vremea nașterii Mântuitorului s'a observat deasupra Romei, în jurul soarelui, un cerc în mijlocul căruia s'a arătat o fecioară cu un prunc în brațe. Totodată sau auzit cuvintele: „*Acesta este altarul cerului, acesta altarul Unuia născut al lui Dumnezeu*“.

În spirit profetic — prezicătoarea a declarat, că acel copil va fi Domnul pământului, căruia vor trebui să i-se supună toți regii.

Mergând August împăratul în templul lui Apolo și întrebând Oracolul, cine va fi dară urmașul său, acesta n'a răspuns; întreat de ce face, a zis apoi: „*Un copil, chiar un Dumnezeu, va fi Domn peste zeii noștri, iar pe mine mă va arunca de pe scaun în Orcus (iadul, la Romani)*“.

Ca mărturie vie despre această minunată arătare, stă și azi în Roma biserica numită „*Aracoeli*“ (altarul cerului) zidită din și pe ruinele palatului lui August.

Nepătrunse sunt planurile Domnului. A chemat la masa cerească a Fiului său pe toți, a voit ca toți să vadă în steaua minunată dela Viflaim, zorile răscumpărării dorite și așteptate. „*Și vor veni dela răsărit și dela apus și dela mieznoapte și dela miezăzi și vor șede întru împărăția lui Dumnezeu*“ (Lc. 13. 29).

În chip de prunc nevinovat, vine Dumnezeu pe pământ! De dragul omului! Ce taină, ce dragoste necuprinsă de minte!

Nimic mai gingaș nu-și putea închipui sf. Bernhard, decât pe cerescul copil în iesle și esclamă:

Domnul a venit! Unde vrei să fugi dela Spiritul lui? unde dela fața lui? Nu fugi! El nu vine înarmat, nu caută pe cine să pedepsească, ci pe cine să mântuiască. Și ca să nu poți zice, ca odinioară Aram: „*Glasul tău l'am auzit, și m'am temut*“, iată prunc a venit, glasul lui stârnește mai de grabă milă, decât frică. Cum ar și putea fi îngrozitor acest glas?

El s'a făcut prunc și feciorelnica lui Mamă îi înfașă trupșorul crud, și tu tremuri încă de frică? Dimpotrivă, trebuie să înțelegi și să fii convins, că El n'a venit să piardă ci să mântuiască, nu să arunce în cătușe ci să slobozească!

Cu înțelepciune și putere dumnezeiască e deja pe urmele celor trufași și mândri.

Doi dușmani ai și tu, păcatul și moartea, adevărată moartea sufletului și a trupului. El a venit, ca pe ambii să-i nimicească, de ambii să te scape, nu te teme!

În marea sa dragoste pentru pruncul Isus, sf. Francisc de Assisi, îl numește simplu: „*Pruncul din Viflaim*“.

Pruncul din Viflaim a adus pacea pre pământ, pace între oamenii de bunăvoință, pacea adevărată, nu cum o dă lumea, ci cum o dă Domnul. Pace, însă nu un compromis cu lumea, ci luptă împotriva celor doi dușmani — moartea sufletească și moartea trupezască, luptă contra pășimilor josnice cari domnesc în lume — și o fac să sângereze atât de grozav.

Pace prin credință tare, prin bunătate, și prin iubirea deapropelui, această pace a dorit-o Pruncul Isus, atunci când, în scutece sărăcicioase, s'a așezat pe paie, în ieslea din Viflaim și ne-a arătat ce-i în stare să facă dragostea nemărginită a lui Dumnezeu, pentru Om!

De aceasta dragoste trebuie să fie cuprinsă și inima și sufletul nostru, față de cel lipsit, neputincios, și singur.

Să ascultăm glasul Pruncului Isus, carele ne grăește prin conștiință, să facem binele fraților Lui mai mici, celor oropsiți de soarte. Suntem creștini, urmașii Lui și răsplata nu va întârzia.

Roadele tăcerii

— N'au nici un rost mănăstirile contemplative? —

Cel cu care discutam, admira multe din rândurile Bisericii Catolice. Mai ales îi impuneau ordinele călugărești care se dedică cu atâta spirit de jertfă la risipirea mizeriei și ignoranței omenești. Era un om cu vederi largi, și un creștin ce voia să-și dea bine seama de motivele credinței lui. În liniștea discuției însă s'a oprit deodată, manifestându-și această nedumerire, exprimată cu multă convingere: Ce rost mai au ordinele contemplative: vieți omenești închise între patru ziduri, fără contact cu lumea, înconjurați de tăcere; oameni pierduți pentru societate și iraționali în traiul lor atât de auster...

Tăcu o clipă. Această tăcere fecundă însă a trebuit să o întrerup mai degrabă de cum aș fi voit și astfel din răspunsul meu, plin de vorbe, lipsi adâncimea, găsită în tăcerea ce singură ajută reflexiei.

Superficialitatea răspunsului, lipsit de fondul tăcerii, nu l-a putut atunci mulțumi pe omul cu fruntea lată și părul puțin cărunt, ce-mi stătea alături. Oare-l vor mulțumi aceste puține rânduri? (Dacă nu, îl rog să citească ceace *Maurice Maeterlinck* a scris cu atâta adevăr despre tăcere și despre profunzimea vieții, în „*Le Trésor des humbles*“)...

Cei închiși în mănăstiri sunt în adevăr morți? Da, morți pentru lume. Dar numai în lumea plină de zămzet, de gălăgie și mișcare, numai aici să fie viață? Vieța e numai ceace se revarsă mereu în fapte, în acte, în zidiri ridicate cât mai în grabă una după alta? Nu. Există și o viață a minții și a inimii, chiar dacă nu se vede în manifestări izbitoare. E vieța celor închiși între ziduri de mănăstiri. Ei nu sunt morți. Ei trăesc această superioară vieță, asemănătoare cu vieța Supremei Ființe. Vieța lui Dumnezeu nu e decât vieța cunoașterii și a iubirii. Inefabilă vieță, singura deplină, fără de margini...

Dar chiar mărețele realizări, ca să fie durabile, trebuie să pornească din monumente de reculegere și tăcere. Numai aceasta este învățătoarea adevărului și maestra lucrurilor nepie-

Un negustor evlavios avea bunul obicei, ca în fiecare an în ziua de Crăciun chema la sine un prunc, un bărbat bătrân și o femeie, toți săraci, și îi ospăta bine apoi le dădea și daruri. În gândul lui, astfel voia să-și arete dragostea sa, față de Pruncul Isus și față de sfta Familie.

Când a fost pe patul de moarte, i s'a arătat sf. Familie: Isus, Maria și Iosif și a auzit cuvintele: „*Pentru că ne-ai ospătat de atâta ori, de acum vei fi și tu oaspele nostru la masa veciniei*“.

Dacă ar avea mulți imitatori, acest evlavios negustor, n'am asista la măcelul îngrozitor dintre oameni.

Dorim cu toții — deopotrivă — pacea, o doresc învingătorii și învinșii, cei tari și cei slabi, cei buni și chiar și cei răi, puțin o caută însă acolo unde aievea o pot afla. La ieslea din Viflaim, la picioarele Pruncului Isus, numai acolo se poate afla — căci acolo a răsunat pentru prima oară solia cerească: „*Pe pământ pace, între oameni bună învoire*“.

Nu în conferințe tainice, nu în discursuri „camuflate“, ci mai întâi în rugăciune în fața Pruncului Isus, a bunătății și dragostei Lui, acolo se va afla pacea adevărată — și sincer dorită.

Petru Domșa

riitoare. Fără tăcerea activă, superficialitatea clădește ziduri menite prăbușirii. Convins de acest adevăr, harnicul *Lyautey* încă pe când era la Saint-Cyr se ruga: „*Doamne, dă-mi puțin liniște, ceasuri de a mă regăsi, ore de gânduri pline de pace*“, iar *Pascal* a descoperit „*că tot răul omenirii vine dintr'un singur lucru, care este fuga de liniștea unei camere*“. Numai cei retrași pot să dea muncii, care ne robește, o atmosferă de entuziasm. Numai ei pot crea o mistică a muncii. Ei sunt singurii care pot ridica jugul acesteia și tot ei pot spăla blestemul Vechiului Testament: „*Cu trudă să te hrănești din el (pământ)... Întru sudoare feței tale să mănânci pâine*“ (Facere, 3, 17—19). Munca este o sclăvie pe care numai contemplația o mai poate nobilita, numai unirea cu Dumnezeu îi poate da o valoare intrinsecă, și încă una mai pe sus de firea ei. Lipsit de liniștea plină de gândirea ce ne leagă cu Dumnezeu și adevărurile Lui, înseamnă a-ți mecaniza și materializa sufletul făcut să sboare spre înălțimi tot mai puțin perceptibile, înseamnă a mutila spiritul făcut pentru ce e universal.

Oricât de curioase ar părea formele de vieță în mănăstirile contemplative, să nu uităm că aceste forme nu sunt decât manifestările dorului de Absolut, atât de înrădăcinat în firea noastră, atât de fecund de bine când e alimentat și, atunci, atât de nesăpănit, încât se revarsă impetuos în forme ce ne par nefirești ca urma torentului ce nu are albie. Dar acest dor este atât de acoperit de spuza frământărilor în munca ce ne aleargă! Și dacă nu e ținut viu, se transformă în vid. Spunea cineva (G. Briefs) că revolta proletariatului provine din vidul religios al celor năpăstuiți de soartea ce-i face robi muncii fizice. Mănăstirile contemplative, luminișuri unde dorul acesta e plin de Dumnezeu, nu vor da niciodată oameni revolțaiți, ci întotdeauna stăpâni ai vieții, oricât de curioasă ne-ar părea înfășișarea traiului lor.

Acolo ei nu pierd timpul, ci socotindu-l un dar al lui Dumnezeu, îl folosesc săpând în adâncimea sufletului lor, scoțând de acolo bogății pentru ei și pentru lumea atât de bogată și totuși atât de săracă. Ei nu pierd vremea căci truda călugărului de a deveni cât mai bun, mai desăvârșit în faptele lui de rugăciune, de muncă în grădină etc, este o sforțare, o intensă activitate. Da, e muncă de cea mai nobilă calitate efortul ce-l fac cei din mănăstirile contemplative ca să ajungă cât mai stăpâni pe înclinările lor, să fie cât mai desbrăcați de lutul care robește pe atâția și-i face epavele omenirii. Ei au un ideal și un model — cel mai perfect, căci e divin: — Isus Hristos, și mucesc pentru a-l copia în ei. De aceea, în cei îndepărtați de lume, omenirea își are expresiunea înaltă a ființei sale. Căci omenirea trebuie să fie ceva nobil, ca să poată săvârși lucruri demne. — „*Savoir se taire, c'est savoir exister*“ — Truda lor tăcută, macină asperitățile firii ca să rămână omul la cel mai înalt grad al demnității sale. Nu știu dacă în literatură (discute cei ce sorb din valoarea formei) poate fi o dorință de împlinit cuvintele lui *Theocrist*: „*De-ași putea să fiu pur, și să plac celor ce sunt puri*“, dar fără îndoială că pentru oricine nu respinge idealul din vieță, această dorință e legitimă, ba chiar necesară. Dar cine-o poate realiza mai bine decât cei ce se închid în mănăstirile unde contemplă Puritatea în sine și caută căile ce duc la ea?

Cine e convins apoi de valoarea rugăciunii — între toate lucrările noastre cea mai

de seamă — și de minunatele ei efecte pentru cei ce se roagă și pentru cei pentru care se face rugăciunea, va înțelege că vieața din mănăstirile contemplative — vieața de rugăciuni pentru ei și pentru lume — este atât de nobilă și folositoare omenirii. Pe drept cuvânt aceste mănăstiri au fost numite paratrăsnetele omenirii contra mâniei lui Dumnezeu, ațâțată de păcatele lumii, dar nepotolită prin dreaptă ispășire. Călugării se roagă și ispășesc pentru noi toți.

Vieața de rugăciune a mănăstirilor avea atmosferă de pace, de liniște și reculegere pe care n'o găsim decât în jurul Domnului Hristos. E o viață ce tinde să devină tot mai asemenea cu vieața celor ce înconjurau pe Pruncul din ieslea peșterii dela Vișlaim: o contemplare a marilor taine creștine. În fiecare mănăstire contemplativă găsim Vișlaimul, găsim Nazaretul, sau Betania marilor transfigurări...

Asceza e o adevărată muncă. *Yves Simon* nega acest lucru. *J. Maritain* însă zice că această muncă nu numai că e utilă neamului omenesc, ci chiar superutilă. Piscurile activității imanente sunt mai înalte ca a celei transitive, și se revarsă în protecție și binecuvântare peste alții.

Pentru confirmarea acestui adevăr să luăm ca exemplu — din miile de exemple pe cari ni le oferă hagiografia — pe Sf. Tereza, închisă dela vârsta de 15—24 ani în Carmelul din Lisieux. Deși nu avea multă școală, în descrierea vieții sale, în poeziile și scrisorile ce ni le-a lăsat, găsim gânduri atât de înalte și idei atât de luminoase. Omenirea n'are lipsă de așa ceva? Câți citindu-le nu simt dorul de a o urma pe calea simplității și a încrederii? Cât optimism n'a vărsat și varsă mereu în sufletele celor ce citesc vieța, această mică și retrasă călugăriță? Aceasta este marea ei binefacere: varsă mereu balsam peste viețile pe care lumea le duce la disperare și la un pesimism ucigător de vieață. În atâtea suflete, dorul, munca și vieța sunt efectul optimismului împrumutat din singura carte scrisă de Sf. Tereza: „*Istoria unui suflet*“. Dacă n'ar fi intrat în mănăstire, ce-ar fi dat ea umii? Poate o familie, cu copii buni sau răi. Dar e foarte îndoielnic dacă vieța ei ar fi fost așa de fecundă în bine, cum este astăzi și cum va fi mereu.

Dar „*Imitațiunea lui Hristos*“, carte care s'a răspândit în lume ca nici una din câte s'au scris vreodată (carte pe cere marele Ampère o știa pe dinafară), cât bine n'a făcut sufletelor și câtă lumină n'a aruncat pe drumurile vieții? Autorul ei, un umil, necunoscut călugăr, a ajuns astfel să fie cel mai discret, dar și cel mai util și mai autorizat instructor...

Iată că nu avem de ce sta nedumeriți în fața vieții austere din mănăstirile contemplative, căci vieța spiritului ce trebuie eliberat de cătușele trupului plin de pasiuni, este adevărata vieață, și revărsarea ei în lume ridică nivelul valorilor cu care ne mândrim.

„*Silence and Secrecy!*“ *Carlyle* cerea să li se ridice câte un altar...

Eugen Popa

Hărnicie dovedită. Se tot spune, și-i adevărat, că vremile prin cari trecem sunt grele foarte. Dar e adevărat și aceea că, pe lângă toate acestea, cine vrea să facă un lucru bun, și stăruie să-l ducă la îndeplinire, izbutește. Cum se vede și din două realizări recente.

1. Dumineca trecută s'a făcut, la Sâncel, cu solemnitatea recerută, binecuvântarea bisericii radical refăcută. I-s'a făcut padiment nou, a fost zugrăvită cu gust, a fost provăzută cu scaune noi și cu bănci solid lucrate, au fost refăcute zidurile și înătară, dela temelie până la coperiș, s'au vopsit ușile și ferestrele și s'au făcut și alte lucrări — preț de mai bine de un milion Lei.

Asta din vară până acum. Însă s'a dus la îndeplinire dorința I. P. S. Valeriu Traian exprimată cu prilejul vizitei canonice din primăvară când, în treacănt fie spus, lada bisericii păstra 50.000 (cincizeci de mii) de Lei. Numai cât păr. Gh. Gânța și curatoratul său, care l-a înțeles și i-a dat tot sprijinul, dimpreună cu grosul credincioșilor cari nu și-au precupețit munca brațelor și cărașia, au vrut să aibă un lăcaș de închinare simpatic și atrăgător și — îl au. Actul binecuvântării l-a săvârșit păr. *Iuliu Busoiu*, protopopul districtual, asistat de păr. Nicolae Florea dela cancelaria mitropolitană și de parohul local. Se înțelege că bucuria obștiei binecredincioase, în frunte cu d. Liciniu Ciugudeanu, inv. dir. în penzie, a fost mare. Și îndreptățită.

2. La Sălcud (distr. Iernutului), cu puțin înainte de începerea a. tualului războiu, păr. *Ioan Cerghizanu*, cu mâna sa de credincioși (nu-s nici 400 de toți) ridicase biserică nouă și drăguță, fără alt ajutor din afară decât 10.000 (zece mii) dela stăpânire. Dar cum nu numai vechea biserică, ci și casele parohiale erau dărăpănături rușinoase, în cari acum nu mai putea trăi cu familia, s'a apucat să facă și case parohiale noi. Și le-a făcut: arătoase, încăpătoare, solid clădite. Ajutor din afară: 10.000 (zece mii) Lei dela Mitropolie. Incolo: știe Dumnezeu și păr. Ion cu membrii curatoratului său și turma-i credincioasă, cum s'a făcut rost de câte trebuiesc pentru a se ajunge la rezultatele de cari au drept toți sălcudenii uniți să se bucure acum, alătura de păstorul lor sufletelesc. Biserica a binecuvântat-o, la vremea sa păr. *Dumitru Neda* dela Blaj, și tot Sf. Sa, împreună cu păr. *Ioan Roman*, protopopul districtual, dela Iernut, a făcut, în 31 Octomvrie c., și recepționarea noilor case parohiale, după sf. liturghie, la care au ținut să fie de față, cu mici cu mari, enoriașii păr. Cerghizanu.

Atât cuvântul ocazional, rostit la Sălcud de trimisul Blajului cât și cel ținut de păr. Busoiu la Sâncel, ca și răspunsul preoșilor din loc au fost ascultate cu toată luarea aminte de cei ce erau de față. Păcat că nu le-au ascultat și alții. Nu de alta, dar ca să audă și să vadă la fața locului că și în vremuri grele, prin voință și stăruință să ajunge la întăritoare și mângăitoare biruințe.

Blăjenii acum un sfert de veac

6)

de Dr. Coriolan Suciu

Un moment de mare importanță din vieța blăjenilor, înainte de marea adunare națională dela Alba-Iulia, din 1 Decemvrie 1918, a fost sosirea la Blaj, pe calea aerului a primei solii dela frații de dincolo de Carpați.

Cu data de 7/20 Nov. 1918, o distinsă personalitate ardeleană, aflată în misiune națională la Iași, unde luase contact cu toți factorii conducători ai politicii românești din acel timp, în finalul unei scrisori, de mare importanță politică, trimisă unui bărbat conducător al partidului național român din Ardeal, scria privitor la proclamarea unirii ce urma să se facă la Alba-Iulia, în ziua de 1 Decemvrie 1918: „Proclamația și aderența să se redacteze în mai multe exemplare, din fiecare trimiteți un exemplar la Blaj, ca ocazional să poată fi luate cu aeroplanul la Iași. Informații și altceva veți mai primi și prin curier trimis de aici“. Iar în postscriptumul scrisorii sale amintea: „Căp. Victor Precup a fost trimis cu primul aeroplan la Blaj“.

Și de fapt, în ziua de Sâmbătă, 23 Noemvrie 1918, la ora 1 d. m., prima solie din Țara românească (România) sosea la Blaj.

Era aeroplanul cu care venea căpitanul

ardelean Victor Precup și locotenentul pilot Nicolescu, din armata română.

Cei doi bravi ofițeri: „Căpitanul Precup, un ardelean înalt, chipeș, cu fruntea lată, cu privirea oțelită și demnă, o frumusețe marțială“ și „Locotenentul Nicolescu, un militar tinerel de o rară frumusețe bărbătească, cu ochi limpezi, fața caldă și deosebit de prietenoasă... purtând uniforma României, care îi dă o înfățișare elegantă, sveltă și atrăgătoare“, — după cum îi caracterizează un martor ocular (Al. Lupeanu-Melin) în ziarul „Unirea“ din 27 Noemvrie 1918, — veneau să aducă pentru ardeleni solia Mamei libere, România.

Avionul, care venise dinspre Răsărit, după ce a trecut peste Dealul Viilor, pe Crucea lui Iancu, și a făcut câteva viraje peste Blaj, aruncând manifeste, a aterizat pe „Câmpia Libertății“.

Blăjenii, cu mic cu mare, au alergat într-o cursă plină de entuziasm, sărind peste obstacole (îngrădituri și șanțuri) și înotând prin noroi, pentru a vedea de aproape sărărea măiastră și pe cei cari aduceau solia mântuirii.

După ce au fost binevenți de profesorii Gavril Precup și Dr. Victor Macaveiu, la întrebările nesfârșite ale publicului însuflețit, curios și impacient, cei doi aviatori au început să-și povestească drumul și să-și arate misiunea.

„Venim dela Bacău, cu misiune pentru Blaj — spunea locotenentul Nicolescu. — Am venit anume aici, în inima României ardelean, pentru însemnătatea istorică națională a acestui oraș și pentru că aici ne simțim mai acasă... Nici arme nu avem cu noi, am demontat mitraliera de pe aparat și am lăsat-o acasă. Știam că nu e nevoie de ea... Am făcut calea în linie directă peste culmile Carpaților. În ger grozav, la înălțime de 2.600 metri. Vă aducem solia Regatului liber... Am ținut să aterizăm anume pe „Câmpia Libertății“ de unde și-a luat Viaicu primul avânt de sbor în Ardeal“ („Unirea“ din 27. XI. 1918).

După ce „acvila României“ a fost trasă de public lângă „Piatra Libertății“ și a fost dată în grija unui pluton de ofițeri din garda națională a Blajului, aviatorii, în ac'amațiile mult mei, s'au urcat în trăsura comandantului gărzii naționale (căp. Virgil Pop) și au tras la castelul mitropolitan.

Blăjenii, cari mulțumeau lui Dumnezeu, că le-a ajutat să vadă și această minune, au rămas să citească următoarea proclamație adusă de cei doi soli trimiși de Țara Mamă, care își întindea brațele să-și desrobească pe fiii săi, cari gemuseră un mileniu sub stăpânirea urmașilor lui Árpád.

Marele Cartier General Român

Din Înalt ordin al M. S. Regelui Ferdinand I, în urma chemării Comitetului Național Român, armata noastră a trecut Carpații.

Pășind cu dragoste frățească pe pământul Transilvaniei, oștirea română vine în numele unor sfinte drepturi naționale și omenesti, pentru a garanta libertatea deplină a tuturor.

Insuflețiți de aceste gânduri, asigurăm pe toți locuitorii pământului românesc până la Tisa și Dunăre, fără deosebire de neam și lege, că vom păzi cu credință viața și avutul tuturor.

Indemnăm deci întreaga populație, ca sub pavăza oastei române, să-și continue ocupațiile obișnuite astfel ca viața normală la sate și orașe să nu sufere nici o tulburare.

Fiecărui locuitor i-se va respecta libera exercitare a drepturilor sale cetățenești, dar

Două lecții de apologetică

Vitalitatea catolicismului

II.

Catolicismul românesc

După ce în ora trecută am văzut, cum s'a susținut Catolicismul în decursul veacurilor, cum a luptat și a lucrat, ca să-și împlinească misiunea încredințată de Intemeietorul său, să vedem, cum a activat Biserica unită în sânul poporului românesc. Fost-a ea o mlădiță roditoare, sau a fost smochinul neroditor, care trebuie tăiat și aruncat în foc. Pentru a putea vedea, ce a făcut Biserica unită pentru poporul românesc, să aruncăm o privire asupra stării acestui popor în momentul, când prevăzătorul Atanasie a altoit fragila mlădiță, care era Biserica românească din Ardeal, în trunchiul viguros al Catolicismului.

În principatele românești se înstăpânise curând după aceea domnia Fanarioșilor, cea mai grea și mai apăsătoare stăpânire, care a pus mâna pe tot belșugul pământului românesc, care era exploatat pentru interese streine. Biserica românească, în conducerea sa era grecizată de mai înainte. A cincina parte din pământul țărilor românești era în mâna mănăstirilor închinată și aurul stors din roada acestui pământ trecea în mâni streine, nedându-se nici măcar pentru buna întreținere a sfintelor locașuri. Poporul românesc, popor de clăcași, era ținut în întunec, ignoranță și în supersișii. Boierimea

În același timp se pune în vederea tătura, că orice încercare de a provoca dezordine, de-a săvârși acte de violență sau de nesupunere, se va pedepsi cu toată severitatea.

Șeful stat-majorului general al armatei

GENERAL PREZAN

Peste noapte biplanul rămas pe „Câmpia Libertății“ a fost păzit de o gardă de onoare, formată dintr'un pluton de 15 gardiști, condus de locotenentul Aurel Caliani, dela mitraliere.

„Legionarul Sandu“ (Al. Lupeanu-Melin), care a păzit și el în noaptea aceea de 23 spre 24 Noemvrie 1918, ca gardist improvizat, alături de militari încercați, „scumpul tezaur“ de lângă „Piatra Libertății“, descrie cu multă duioșie (în „Unirea“ din 27 Moemvrie 1918) „noaptea de pază“, cu clipele de sfânt elan național petrecute lângă „vulturul“, care a putut să doarmă liniștit, în siguranță deplină, pe câmpia unde din nou s'au ivit zorile libertății românești.

În ziua de Duminecă, 24 Noemvrie 1918, la orele 11, „aeroplanul român a plecat îndărăt, la Bacău ... în fața unui public imens din Blaj și jur. Doamnele și domnișoarele blăjene au încărcat pe aviatori cu admirabile buchete de crisanteme. La plecare mulțimea a intonat cu mult elan imnurile naționale. Aviatorii ne-au zis cu drag „La revedere“, apoi, după un foarte îndrăzneț viraj, avionul s'a pierdut în marginile zării spre Răsărit...“ (Ziarul „Unirea“ din Blaj, nr. de propagandă 11—12 din 27 Noemvrie 1918).

Așa au fost acele vremuri, de cari, în mizeria de azi — cu Ardealul frânt în două —, cu nostalgie ne aducem aminte, păstrând însă nealterată speranța și credința, că ce a fost va mai fi.

O nouă Alba-Iulia, un nou 1 Decemvrie 1918, de astă dată de reîntregire, trebuie să urmeze!

(Stărsit)

s'a înstrăinat de popor, se greciza văzând cu ochii și nici limba nu și-o mai vorbea și cari o vorbeau, o amestecau cu cuvinte grecești, pocindu-o.

În Transilvania și Ungaria poporul românesc nu avea o soartă mai bună. Iobagi, muncitori pe pământ domnesc, chinuți și maltratați mai rău ca vitele, Românii erau osândiți să rămână în întunec. Fără drepturi, numai cu datorii mari, poporul românesc nu era socotit ca națiune, ci numai tolerat „us que ad beneplacitum principis“. În Transilvania și Ungaria erau școli bune, dar în acelea nu era loc pentru copiii iobagilor valahi. Fără carte fiind, fiii poporului românesc nu puteau înainta în armată și în administrație. Dacă vre-un Român în urma vitejei de pe câmpul de luptă era înălțat la rangul de nobil, trebuia să treacă la una din religiile recunoscute — luterană, calvină, unitară și catolică — pentruca să-și poată menține titlul de noblețe. Biserica românească era aservită calvinismului. Mitropolitul român era supus superintendeatului calvin, fără știrea și învoirea căruia nu putea numi protopopi, nu putea ține sinoade, nici nu putea face vizitații canonice. De pe timpul mitropolitului Simion Ștefan, mitropolii trebuiau să iscăliască, la numirea lor, o declarație, care făcea din biserică românească o biserică orientală în formă, calvină în fond. Preoșii români trebuiau să facă zile de lucru la domni de pământ și la preoșii streini, alături de credincioșii lor. Astfel preoșii români, fără școală fiind cea mai mare parte, abia știau să cetească, „să bodogănească“, mulți neștiind să scrie.

Aceasta era starea dureroasă a poporului românesc din Transilvania înainte de unirea dela 1700. Și deodată răsărit-a poporului românesc lumina cunoștinței. Mitropolitul Atanasie, hirotonit la București, s'a întors în Ardeal cu o instrucție a patriarhului Dosoftei al Ierusalimului, în care i se impunea, ca să reintroducă limba slavonă, sau pe cea grecească în biserică. În Ardeal calvinii, cu ajutorul cărora ajunsese mitropolit, cerându-l omul lor, îl siliau să se oblige și el la observarea condițiilor impuse sub Simion-Ștefan. Și atunci, văzând el primejdia cea mare, care amenința însași existența poporului său, s'a hotărât să continue opera antecesorului său Teofil, otrăvit de Calvinii, de a se uni cu Biserica Romei. De bună seamă au contribuit mult la aceasta și avantajele materiale puse în vedere Clerului adunat la sinoade, dar nu mai puțin au contribuit avantajele spirituale. Se promitea, că și pentru Români vor fi deschise școalele apusene și se va da puțința Românilor, să aibă școalele lor. În schimb nu se cerea să schimbe nici legea și obiceiurile Bisericii răsăritene, cum cereau Calvinii, nici limba, cum cerea patriarhul Dosoftei. Astfel opera începută de Teofil a fost dusă la îndeplinire de mitropolitul Atanasie.

Trecem peste avantajele materiale promise, din cari cea mai mare parte nu s'au acordat, și să stăruim asupra avantajelor morale, spirituale și intelectuale, ale căror rezultate sunt nepus de mari și la cari de bună seamă nu s'au gândit lezuiții, la stărunința cărora s'a făcut Unirea cu Roma.

1. Tinerii români au fost admiși în școalele catolice și ținuiți gratuit în Roma, Viena, Lemberg, Nagyszombat și în alte locuri. Prin tinerii aceștia cultura apuseană, care până atunci se opria la granițele etnice ale Românișmului, cum spune d. Sextil Pușcariu, a străbătut și în țările românești și „au săvârșit minunea resurec-

țiunii poporului românesc și au imprimat direcția în care avea să se desvolte spiritul public în tot cursul deceniilor următoare“ (S. Pușcariu: Istoria lit. rom. vol. I. pag. 2). Tinerii aceștia au adus și au propovăduit două idei mari: *latinitatea noastră și Unitatea poporului românesc*, cece a dus cu timpul la Unirea politică și culturală. Mai cu seamă cei cari au fost trimiși la Roma au activat cu mare însuflețire, pătrunși fiind de ideea latinității noastre, care le apărea așa de evidentă și de strălucită la umbra columnei lui Traian, și de ideea unității, pentrucă atunci începuse în Italia curentul pentru unirea multelor și măruntelor state italiene.

2. Având la îndemână tineri învățați, în 1748 s'a putut deschide școala primară, la 1754 școli secundare în Blaj. Acesta e evenimentul de căpetenie în tot trecutul nostru cultural. Când Heliade Rădulescu, descoperindu-și capul în fața institutelor culturale din Blaj, a zis: „De aci a răsărit soarele Românișmului“, nu a fost o figură de stil, ci un adevăr cunoscut și simțit. De pe catedrele acestor școli profesorii veniți din școlile apusene vestiau nu numai elementele științei și ale culturii, ci și mărețele idei de latinitate și de unitate. Elevii adunați din toate părțile Ardealului auziau cu mirare, că suntem urmașii celor mai vestite popoare și cu deosebire ai Romanilor, că suntem un popor numeros, care ar trebui nu numai să muncească, ci să și stăpânească pământul din Maramureș până la Marea Neagră, dela Nistru până la Tisa, ba și peste Dunăre până la Pind unde sunt fraji de ai noștri. Vă puteși închipui cu câtă plăcere ascultau la rândul lor părinții și consătenii acestor elevi și ce nădejdi se deșteptau în sufletele lor! În curând, cu ajutorul elevilor acestor școale, s'au putut deschide școale primare, cari pe timpul lui Șincai erau peste 300. Iată o minune a „resurecțiunii noastre“, de care vorbește profesorul Pușcariu! Tot aceasta o vestiau și vlădicii în desele lor vizitații canonice. Pe dreptul scrie profesorul Lapedatu: „Amănuntele asupra modului, cum s'a încheiat unirea Românilor cu Biserica latină, formează preocuparea istoriei obiective; căci asupra binelui cultural, ce ea ni l-a adus, cu toții suntem de o părere: *că el este cel mai de seamă al trecutului nostru*“ (Prinos lui D. A. Sturdza, pag. 310).

3. În Biserica unită s'a plămădit cel dintâi program al luptelor politice naționale, pe cari le-a început la 1732 marele episcop *Inocențiu Micu Clain*. Pornind dela împăratul din Viena dreptul de a lua parte la Dieta ardeleană episcopul Inocențiu a cerut drepturi politice pentru „națiunea sa“, motivând că e cea mai veche și mai numeroasă națiune din Țara Ardealului, prin urmare trebuie să aibe drepturi cel puțin egale cu ale celorlalte națiuni. E adevărat, că îndrăznețul episcop a plătit cu situația sa această cetezanță, trebuind să se exileze la Roma, dar lupta începută a fost continuată pe aceleași baze până la 1918.

4. Bărbații străluciți, pe cari i-a crescut Biserica unită, și-au dat seamă, că literele cirilice sunt o haină nefirească pe limba română și au îmbrăcat-o în haina, care-i stă așa de bine, fiindcă e naturală, a literelor latine.

5. Luând pildă dela prelații Bisericii apusene, vlădicii noștri și alți demnitari bisericesti, și-au tras dela gură și din crucețile lor au făcut fondații, cu ajutorul cărora au putut studia o mulțime de tineri talentați dar săraci, dând astfel poporului român o pleiadă de intelectuali ieșiți din popor, cu dragoste pentru popor. Am pomenit mai înainte, că Biserica din principate stăpânea a cincina parte din pământul Țărilor românești dar foarte puțin, ca să nu zic nimic, au profitat țările românești de pe urma acestor imense moșii românești al căror belșug trecea în mâni streine. Biserica unită a avut o singură

moșie cea dela Blaj, și a făcut minuni pentru cultura românească.

Biserica românească cât ce s'a întărit la granița de Vest prin întemeierea episcopiei dela Oradea, a înființat școalele din Beiuș și Oradea, izvor de lumină în ținuturile așa de amenințate dela marginea apuseană a României. Mai târziu, la stăruința episcopului dela Gherla, după desființarea regimentelor grănicerești, din fondul regimentului năsăudean s'a înființat Liceul dela Năsăud, iar din fondul regimentului dela miazăzi, tot la stăruința fruntașilor uniți, s'au înființat școalele primare grănicerești din județele Sibiu, Făgăraș și Hunedoara.

Chiar și la înființarea școalelor ortodoxe dela Arad, Brad și Brașov au contribuit în cea mai mare măsură stăruințele bărbaiilor de seamă uniți, ale Murășenilor și a lui Barișiu la Brașov, a tribunului Frâncu la Brad și a episcopului Vulcan dela Oradea la Arad.

5. Episcopul unit Bob cu episcopul ortodox Gherasim Adamovici au înaintat vestitul Supplex Libellus Valachorum, redactat de uniți, în care se cereau drepturi pentru poporul românesc.

6. Adunarea națională din 3/15 Maiu 1848 dela Blaj a fost pregătită de profesorii, clericii și elevii mai mărișori dela Blaj.

7. „Astra“, „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“, a avut între întemeietorii ei în mare majoritate credincioși ai Bisericii unite. În fruntea ei găsim pe Mitropolitul Șuluțiu și Șaguna și pe străluciții bărbai ai bisericii noastre Cipariu și Barișiu.

8. În fruntea Partidului național român din Ardeal și Ungaria găsim o majoritate covoarăștoare unită, iar între memorandumii osândiți majoritatea e unită. — Totdeauna, unde a fost vorbă de luptă și jertfă, uniții au fost în frunte. Nu a fost mișcare națională, politică și culturală, dela 1700 până la 1919, la care să nu fi avut uniții partea leului. — Biserica unită nu s'a plecat în fața stăpânitorilor vremelnici niciodată. Arhierii săi au fost în același timp și luptători naționaliști. În 1842, când s'a cerut, ca să se introducă limba maghiară în administrația bisericească, în timp de 10 ani, dela Blaj s'a dat răspunsul, că nici în 10,000 de ani nu se va face aceasta. — În decursul războiului trecut Biserica românească din Ardeal și-au ales doi mitropoliți. Biserica unită a ales pe naționalistul intransigent Vasile Suci.

9. Dacă în privința culturală și politică Biserica unită cu credincioșii săi a fost în frunte, în privința religioasă morală a fost tot așa de activă și a ridicat viața religioasă, cum nu e cunoscută în răsărit. Crescându-și o bună parte a clerului în școlile teologice din Apus, acesta a văzut viața religioasă și instituțiile religioase ale Apusenilor. Așa au luat ființă reuniunile de femei și de bărbai, reuniunile mariane ale elevilor și elevelor dela școlile secundare, Agrul — Asociația generală a Românilor uniți — Astrul — Asociația și Uniunea femeilor române unite. S'a întemeiat Congregația surorilor „Maicii Domnului“, cari au luat sub conducerea lor școalele de fete din Blaj, au deschis un mare cămin pentru eleve și studente în Cluj și au dat mai multor spitale și sanatorii surori de caritate.

Pentru ridicarea morală a satelor lucră cu multă stăruință reuniunile de misiuni populare înființate la reședințele episcopicești după modelul celei înființate la Blaj. Toate acestea au ridicat mult viața religioasă-morală a poporului prin congrese și adunări, mărturisiri și cuminecări dese, prin pelerinajele creștinești organizate la mănăstiri, cele mai multe sub conducerea arhierilor. Pilda dată de Biserica unită a prins și aproape toate acestea au început să se practice și în Biserica soră, spre binele sufletesc al poporului și spre mărirea lui Dumnezeu.

Toate acestea ne arată, cu câtă dreptate numește d. profesor Lapedatu unirea cu Biserica Romei „eveniment capital, cu urmări norocoase pentru prefacerea în mai bine și dezvoltarea în folos general a vieții culturale și, prin aceasta, a celei politice“, cum spune în discursul său de recepție la Academia Română.

Cunoscând acestea, să-i mulțămim lui Dumnezeu, că suntem membrii ai Bisericii române unite și să-L rugăm, ca și de aci încolo să o conducă cu aceeași iubire, ca viață să aibă și mai multă să aibă *).

Pr. Octavian Popa

Știri mărunte

Din prilejul sărbătorii Nașterii Domnului, rugăm pe Atotputernicul să reverse bugăția harurilor sale fără margini asupra tuturor colaboratorilor, cetitorilor și prietenilor „Unirii“, pe toți făcându-i părtași, păcii și bucuriei suprafirești a Nașterii Sfinte.

Personale. Ven. Ordinariat al Clujului a făcut mai nou următoarele numiri: Păr. Dr. Vasile Aștileanu, secretar episcopesc, a fost numit admin. parohial la Cluj II; Vasile Mireșanu dela Șoimuș, la Târlăuș; Ioan Ilieșiu dela Măieru II, la Poiana Ilvei; Ioan Székely dela Poieni, la Gârbou; Emil Neagoș din Cetan și Ioan Roman din Ighișul de Jos au fost numiți parohi, iar nouhirotoniții Ioan Bărbosu, la Sava și Alexandru Iosip la Săraș.

— Ven. Ordinariat al Lugojului a distins de canonic onorar pe păr. Dr. Iuliu Rațiu, vicar foraneu al Timișorii; de arhidiacon onorar pe păr. Emil Degan, paroh la Budinț. Acelaș a numit asesori consistoriali pe Dr. Teodor Voștinariu, protopopul Aradului, Ioan Pop, protopopul Lupenilor, Patriciu Tufescu, notar consistorial, și Valeriu Munteanu, parohul Sânt Nicolaului Mare. Protopopi onorari au fost numiți: Ioan Butnariu din Bărbătenii de sus, Ieronim Hangea din Petrila, Viorel Munteanu din Turdaș, Ioan Fizitea din Igrăș, Petru Marcu din Hunedoara și Vasile Breban, casier la C. C. D. — Parohi au fost numiți: Victor Stoica din Clopotiva, Ioan Olteanu din Bouțarul de jos, Remus Popoviciu din Mărtinești, Cornel Mișuțiu din Rechițova, Emil Radu din Mocrea, Simion Nossă din Minișul de sus și Sigismund Blentea din Hătegel.

Dela Beiuș. În cadru solemn s'a sărbătorit Luni, în 6 Dec., în orașul nostru, în biserica catedrală unită, hramul Diecezei de Oradea-Beiuș. — I. P. S. Sa Valeriu Tr. Frențiu încunjurat de preoții: Dr. Valeriu Hetco protopopul Beiușului, Dr. Nicolae Flueraș, directorul liceului român unit Samuil Vulcan, Victor Popoviciu, Ioan Teiușanu, Gheorghe Domuța, Nicolae Fântănar, Ștefan Musta și V. Marian, profesori, a celebrat o liturghie pontificală, la care s'au împărtășit mulți credincioși. Predica zilei a rostit-o păr. Ștefan Musta profesor. A cântat corul mixt al catedralei unite sub conducerea d. profesor M. Bruchenthal. — Tot în Beiuș, la 8 Decembrie, în catedrala română unită s'a slujit o liturghie pentru odihna sufletescă a aceluia care a fost marele episcop dela Oradea-Mare, Dr. Dimeriu Radu, omorât mișelește în Senat pentru sentimentele sale naționale în ziua de 8 Decembrie 1922. Slujba religioasă a fost săvârșită de Reverendisimii: Dr. Valeriu Hetco protopopul Beiușului, Victor Popoviciu și Ioan Teiușanu. — La sfârșit s'a slujit un parastas pentru odihna marelui Român și Vlădică. (Pr. Nic. Cristea).

Misiuni populare. În zilele de 21—26 Noembrie c., P. Iosif Bal dela Obreja a ținut sfinte misiuni populare în Băgaci, unde păstorește păr. Ioan Păcurariu Afară de copiii de tot mici s'a mărturisit și cuminecat toată lumea. În Reuniunea Mariană s'au înscris 75 femei, iar în Agru 52 bărbai. Din 5 până în 11 Decembrie P. Vasile Dardai a săvârșit rodnică operă misionară la Cricăul păstorit de păr. Ioan Ciocara. S'au înregistrat 344 mărturisiri și cuminecări. Cu prilejul acestor deprinderi sufletesti a

*) Aceste lecții pot servi și ca subiecte pentru predici și conferințe în cadrele „Agru“-lui și ale celorlalte societăți religioase.

venit în mijlocul credincioșilor de aci și Preaș. Vasile Aftenie dela București cu păr. Elie Magda protopop la Alba-Iulia și cu păr. Ioan Coman dela Oieșdea.

Mulțumită adânc simțită. Preotul și credincioșii bis. r. u. din Orăștie și pe această cale prezintă omagiul recunoștinței lor fostului lor preot între anii 1904—1912, actualului Administrator Apostolic al Blajului: Înalt Prea Sf. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu, pentru darul de Lei 200,000 pe care l-a făcut bisericii noastre în curs de edificare. Cu acest dar, contribuția în Pr. Sf. Sale pentru biserica din Orăștie se ridică la suma rotundă de Lei 500,000 (cinci sute de mii). Bunul Dumnezeu să-i răsplătească darul și dragostea generoasă pentru biserica din Orăștie. — Valeriu Paveloni, preot, protopop.

Din Micăsasa Păr. Șt. Crișanu ne vin mereu vești de apostolie. Duminică 19 Dec. a venit în mijlocul credincioșilor păr. prof. Dr. Simion I. Crișanu dela Blaj care a vorbit la Sf. Liturghie despre Mângăerile Credinței și a avut fericirea de a cumineca un foarte mare număr de persoane. Frumoasă pregătire de Sf. Sărbători. — După masă la Școala primară același păr. Crișanu dela Blaj a vorbit Reuniunii Mariane a femeilor despre *Mama în familie*. Au luat parte la conferință și alt public, în frunte cu păr. prot. D. Boaru, păr. Șt. Crișanu, inv. Șofron etc. La sfârșit, Dna Președintă C. Crișanu și păr. local, au mulțumit oratorului pentru apostolia cuvântului. Lăudat să fie Domnul!

Locale. Sâmbăta viitoare, de Anul Nou, va predica în catedrală I. P. S. Valeriu Traian, episcop al Oradiei și administrator apostolic al arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș.

Biblioteca de imprumut la Blaj. Zilele acestea a luat ființă în localitatea noastră o bibliotecă de imprumut, ce pentru început funcționează la caseria Liceului de băieți „Sf. Vasile“. Frumoasă inițiativă a avut-o d-nii: Gafton Iuoraș directorul tipografiei și Librăriei Seminarului, Mihail Stoljă conducătorul Librăriei și prof. Nicolae Comșa dela liceul de băieți. Prin aceasta s'a satisfăcut o ardentă dorință a amatorilor de citit cu reduse posibilități de a-și procura cărți noi, cari azi ating cifre atât de respectabile. Biblioteca servește cărți literare și științifice, iar condițiile de imprumut sunt următoarele: Se depune o cauție fixă de 300 Lei, pentru care se eliberează chitanță legală, care după reînapierea cărților imprumutate se va restitui oricând la cerere, iar în ce privește taxa de uzaj, se poate vedea la sediul bibliotecii.

Pictarea bisericilor. Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor a luat o serie de măsuri de cari va trebui să se țină seamă pe viitor când va fi vorba de pictarea vreunei biserici. Amăsurat acestor hotărâri ministeriale, s'a pus în vedere tuturor pictorilor și zugravilor bisericești autorizați, să nu mai procedeze la nici o angajare și la nici o lucrare — cât de mică — înainte de a cere, prin chiriaria respectivă, autorizația specială, în scris, a ministerului; iar pentru obținerea acestei autorizații de lucrări, pictorii și zugravii trebuie să înainteze ministerului: suprafața de pictat calculată în metri pătrați; să arate felul lucrării, dacă e pictată din nou, spălare, reparație, sau restaurare; să comunice tehnica, frescă, tempera sau ulei precum și prețul. Vechile delegații de pictori experți ai chiriariilor sunt toate anulate, iar lucrările a căror valoare depășesc suma de lei 800.000 vor fi toate scoase la concurs. Toți care se vor abate dela aceste dispozițiuni, vor fi imediat șterși din tablourile pictorilor și zugravilor bisericești autorizați, iar autorizațiile respective vor fi confiscate prin organele administrative.

† Iacob A. Nicolescu protop. onorar, pensionar, bun preot și bun mănitor al condeiului, a trecut la cele veșnice în Toștea (eparhia Lugojului) în a. 73 al vieții și 48 al preoției sale rodnice în bine. — Odihnească în pace!

Datorința fiecărui preot este, să răspândească, de sfintele sărbători, între credincioșii săi „CALENEARUL DELA BLAJ“, care se vinde cu 80 Lei exemplarul.